

Un număr vechiu 7 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: N. C. SCHINA

COMITETUL :

D. NEGULESCU, Profesor la Facultatea de drept din București

GR. CONDURATU ALEX. CERRAN ALFRED JOVARA TR. ALEXANDRESCU V. ANGHELOVICI EUG. EMMANUEL
 Consilier la Curtea de Apel Dr. în Drept din Paris Dr. în Drept din Paris Prim-Președinte Dr. în Drept din Paris Dr. în Drept din Paris
 din București Profesor Universitar Avocat Tribunalul Teleorman Jud. Trib. Ilfov Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris, Șeful Statisticii Judiciare

ABONAMENTUL

Un an p. Bănci, Casa Comerc. și Autorit. 300 lei
 „ Magistrați și Avocați . . . 150 „
 6 luni prețul cel de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA
 sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația

București, CALEA RAHOVEI, 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON 13/29

Rugăm cu insistență pe onorații noștri abonați a trimite prin mandat poștal plata abonamentelor datorate, pe adresa d-lui Codreanu, la ziar, sau să plătească încasatorilor noștri D. Niculescu pentru provincie și C. Petculescu pentru capitală, singurii împuterniciți a încasa sume și libera chitanțe din registrul cu matcă prevăzut cu stampila ziarului. Pentru circumscripția Curței de Apel TG. MUREȘ (Ardeal) a binevoit a primi însărcinarea cu totul în mod onorific, distinsul nostru colaborator VL. MAVRODINEANU, consilier la acea curte, iar pentru BUCOVINA d-l ROȘCA proprietarul Librăriei Ostașul Român din Cernăuți, cari sunt autorizați a primi publicațiuni, anunțuri și abonamente și a încasa sumele cuvenite, eliberând chitanțe descărcătoare din registrul prevăzut cu stampila ziarului „Curierul Judiciar“. Rugăm a li se da tot concursul.

„CURIERUL JUDICIAR“

SUMAR

— Unificarea legislațiunii și reforma procedurii civile, de d-l dr. Corneliu Chiselită;

— Mica împroprietărire sau minimum de existență pentru muncitorii agricoli, de d-l judecător N. I. Mihăiescu;

— Cronică Judiciară de d-l avocat I. Cohen;

JURISPRUDENȚA :

— Inalta Curte de Casație s. I: N. Torga cu E. Castano și;

— Curtea de apel Buc. s. IV: I. Buckalter cu Maria Serafim. (Hotărârile Comisiunilor arbitrale prevăzute de decretul-lege al chiriilor sunt definitive și executorii și nu pot fi atacate decât cu recurs la Trib. pentru incompetență, exces de putere, violare de lege sau vădita eroare de fapt. Dacă se admite recursul, Trib. evocă fondul și sentința ce o pronunță, este de asemenea definitivă și executorie, dacă, Comisiunea a lucrat în limitele competenței sale), cu o Notă de d. av. Eugen Emmanoil,

— Tribunalul Notariat Ilfov: Societatea an. Fabrica de făină „Dacia“ cu D. Spirescu. (Condițiunile cerute pentru ca o poprice să poată fi încuviințată fără ca cauțiunea să fie obligatorie. Cari afaceri pot fi considerate ca operațiuni de bursă. Interpretarea art. 20 din legea aut. actelor);

— Conferințele dela Baroul de Ilfov. Rezumatul Conferinței ținută de d-l Decan Dem. I. Dobrescu, de Iscod;

— Bibliografie.

Rezumatele jurisprudenței Curților de apel și Casație

— *Apel I:* Contract de locație. Original pierdut. Clauză expresă de a subînchiria. Cauza de forță majoră. Dovadă. Prova cu martori. Inadmisibilitate.

— *Apel II:* Mobilizat. Deces. Probă. Legea asupra mobilizațiilor promulgată cu Inaltul decret Regal 3324 din 21 Decembrie 1918. Art. 27.

— *Apel III:* Legea proprietarilor. Contestatiune la executare. Dacă există dreptul de apel contra hotărârilor date în baza legii proprietarilor? Soluție afirmativă. Art. 402 pr. civ. Att. 12 și 13 legea proprietarilor.

— *Apel IV:* Contract de locație. Locatar principal. Subînchiriere. Condițiuni. Nullități și penalități.

UNIFICAREA LEGISLAȚIUNEI

și

REFORMA PROCEDURII CIVILE

Despre necesitatea unificării legislațiunii noastre nu există nici o îndoială, căci starea actuală, care ne arată în vigoare pe teritoriul României întregite patru diferite legislațiuni, nu poate rămâne în permanență.

Problema unificării nu este însă lesne de rezolvat. Despre mijloacele prin cari să ajungem la unitatea legislațiunii există diferite păreri. Unii cred că unificarea s'ar putea face introducându-se pur și simplu legile din vechiul regat fără multe modificări și în ținuturile alipite, pe când alții susțin părerea că o legiuire nouă modernă ar fi necesară, care să corespundă trebuințelor populațiunii întregi în România unită.

Nu poate exista nici o îndoială, că numai soluțiunea aceasta din urmă poate satisface cerințele timpului și trebuințele Statului nou.

Pentru introducerea legilor actuale din vechiul Regat cu unele modificări, se invoacă ca motiv, că unificarea este de cea mai mare urgență spre a ajunge cât de curând se poate la o contopire sufletească a tuturor locuitorilor României întregite și că o reformă radicală a legislațiunii noastre nu se poate face în scurt timp.

Intenția este bună, însă mijlocul spre a o realiza e foarte rău ales.

Este o idee cu totul greșită, că vom ajunge la „contopirea sufletească“ înlăturând legile bune și moderne, în vigoare în ținuturile alipite, înlocuindu-le prin legile în mare parte învechite și insuficiente ale vechiului Regat.

Credem că prin asemenea măsuri am cauza întocmai contrariul unei contopiri sufletești, căci ele ar însemna un pas înapoi în loc de un progres și ar impune populațiunii ținuturilor alipite sacrificii grele.

Trebue să avem în vedere, că aproape întreaga legislațiune a noastră făcută în anul 1864 și 1865 în mod pripit și cu puține modificări după codurile franceze, nu corespunde timpului de astăzi ci a rămas staționar, neținând seama în mod suficient de progresele ce au făcut de atunci științele juridice, și de experiențele practicei judecătorești.

Multe din legile noastre nici nu corespundeau chiar în timpul promulgării lor pe deplin trebuințelor țării noastre fiind copiate din o legislațiune făcută pentru o țară cu o cultură mai înaintată și cu relațiuni de viață cu totul alte.

Trebue să avem mai departe în vedere că în țin-

turile alipite sunt în vigoare legi cari arată progrese necontestabile în comparare cu legile noastre din vechiul regat și că înlăturarea acestor legi și înlocuirea lor prin legile în parte învechite și în multe privințe insuficiente a vechiului Regat ar însemna evident un pas înapoi și ar cauza mare nemulțumire la populațiunea, care și-ar aduce aminte cu regret timpurile în care se bucura — deși sub o dominațiune străină — de legi mult mai bune și mai moderne. Cine, care își iubește patria, nu va dori ca să evităm aceasta?

Pentru ținuturile alipite nu există o necesitate urgentă de reforma legislațiunii, căci legile lor sunt bune și moderne, mult mai noi decât legile noastre din vechiul Regat, care cu puține excepțiuni nu sunt în fond alta decât traducerea codurilor franceze promulgate în anii 1806-1808.¹⁾

Necesitatea reformei legislațiunii s'a arătat de mult în mod simțitor în vechiul Regat și ea se impune acum cu atât mai mult în scop de unificare. Din aceasta nu urmează însă nicidecum că unificarea trebuie să se facă în mod pripit introducându-se legile actuale din vechiul Regat, cu unele modificări indispensabile, în ținuturile alipite, unde sunt în vigoare legiuri mai bune. Așa o „unificare“ ar fi numai stricăcioasă.

Pentru ea nu există nici o necesitate urgentă, căci experiența arată, că un Stat unit poate exista foarte bine timp îndelungat și fără o legislațiune unificată precum s'a văzut în Elveția, unde aproape fiecare canton avea legile sale, și în Germania după anul 1871, unde abia după multe decenii s'a introdus succesiv o legislațiune unificată.

Unicul scop de „unificare“ nu poate justifica așa dar măsuri pripite și dăunătoare.

Dacă voim să înlocuim în scop de unificare legile în vigoare în diferitele ținuturi ale României întregite prin o legislațiune unificată, trebuie să introducem o legiure cu tot nouă, care să însemne un progres în evoluțiunea istorică dreptului.

Din aceste considerațiuni urmează cu necesitate, că unificarea legislațiunii noastre nu se poate face fără reforma radicală și că legislațiunea noastră trebuie să ajungă prin reforma aceasta la un nivel cât se poate de înalt, care să corespundă progresului științelor juridice și cerințelor timpului modern. Țara noastră care după atâte sacrificii a devenit un imperiu mare și puternic și a dobândit ținuturi mari cu o populațiune înaintată în civilizație, o țară înzestrată de natura binevoitoare cu toate avuțiile, menită pentru un viitor strălucitor, trebuie să păsească în privința legislațiunii sale în rând cu Statele cele mai înaintate și să satisfacă cerințele îndreptățite ale întregii populațiuni.

Ajungerea scopului acesta presupune însă că lucrând la opera reformei să ne ferim de orice unilateralitate, să nu ne mărginim la măsuri pe jumătate și să nu ne opunem din amor propriu național sau din conservatism nejustificat introducerii inovațiunilor și dispozițiunilor bune, introduse în alte țări pe baza experiențelor practice și a progresului științelor, dacă ele au corespuns

asteptărilor și corespund și trebuințelor țării noastre. Evoluțiunea istorică a dreptului tuturor popoarelor civilizate tinde la internaționalizarea dreptului.

Nu este deci îndreptățit de a accentua prea mult, în chestiuni de reformă, punctul de vedere național și separatist.

Lucrând la opera reformei legislațiunii noastre nu putem face nimic mai nemerit, decât să procedăm în mod eclectic și să primim și în legile noastre tot ceea ce e bun în legile străine și corespunde raporturilor economice, politice și sociale țării noastre.

* * *

Necesitatea cea mai urgentă de unificare și de reformă există pe terenul dreptului formal adică dreptului de procedură civilă și penală, căci aici se arată în modul cel mai simțitor și cel mai bătător la ochi diferențele între legislațiunile, cari sunt în vigoare până acum în ținuturile alipite și în Regatul vechiu.

Deosebirea între legile materiale nu alterează unitatea într'un mod așa de simțitor, căci judecătorii vin adeseori în necesitatea de a aplica și legi străine chiar și într'un Stat cu o legislațiune unitară, dacă e de judecat asupra urmărilor faptelor juridice petrecute pe teritoriul străin sau referitoare la străini.

Unificarea și reformarea procedurilor însă, precum și a organizării judecătorești și a regulamentului pentru serviciul intern a judecătorilor este un postulat de cea mai mare importanță, căci dela aceste legi atarnă în prima linie calitatea justiției.

Prin reformarea și unificarea acestor legi vom fi făcut însă și pasul cel mai important spre unificare, căci legile de procedură sunt baza justiției și garantează realizarea dreptului material, care devine în mare parte ilusoriu, dacă procedura nu este bună.

Dorința de a ajunge cât de curând s'ar putea, la unificare, seduce însă pe mulți de a tinde la ajungerea scopului acesta prin mijloace pe deplin greșite, căci o unificare satisfăcătoare nu se poate face fără o reformă radicală. Adevărul acesta se arată în modul cel mai izbitor pe terenul procedurii noastre civile.

Procedura civilă din vechiul Regat nu se bucură de un renume bun, și aceasta cu drept cuvânt.

Procesele durează foarte mult timp, și sunt foarte costisitoare; o parte litigantă, care voințe să facă șicană, are la îndemână toate mijloacele, să târăgăneze afacerea fără sfârșit.

Defectele aceste sunt recunoscute de toți, cari cunosc din experiență rezultatele neîndestulătoare ale aplicării procedurii noastre civile. Aceasta apare chiar din expunerea motivelor a legii de procedură din 14 Martie 1900, cari recunosc, că „din cauza numeroaselor sale lacune, a antinomiilor și a unor redacții obscure... actuala procedură a dat loc la controverse, cari se numeră cu zecimele“;

Că „străgăniurile și amănările tradiționale de almini-teri la noi, cauzează lungirea judecăților“;

Că „mulți surprind pe partea potrivnică nearătându-i mijloacele de luptă, pe cari de multe ori le produc la cea din urmă ședință“.²⁾

Dar nici legea din 14/3 1900 n'a fost în stare a aduce un remediu îndestulător; defectuositatea procedurii a rămas în permanență și a dat și mai târziu prilej la numeroase plângeri în literatură și practică, că „în procedura actuală domnește nesiguranța, teama de surprindere, de incidente“; că „reclamanții au posibi-

1) În Bucovina sunt în vigoare:

Codul civ. general austriac din 1811 care prin multe modificări introduse în anii 1915 și 1916 prin 3 legi noi («Novele parțiale») a devenit un cod cu totul modern. (Codul din 1811 a fost în mare parte copiat prin Codul Calimach); Codul penal din 1852; Procedura penală din 1873; Procedura civilă din 1895.

În Transilvania sunt în vigoare:

Codul civil general austriac din 1811 cu unele modificări în-deosebi referitoare la dreptul matrimonial, tutela și curatela.

Codul penal din 1878 cu Novela penală din 1908 și legea VII din 1918.

Procedura penală din 1896 (în vigoare dela 1900); Procedura civilă din 1911.

2) A se vedea pag. III și IV expunerii de motive în edițiunea «Noul cod de procedură civilă» de Alexandresco, Cesărescu, Mironescu.

litatea . . . să ascundă unele împrejurări și . . . să producă confuziune . . . și să încerce falsificarea ade-vărului fără nici o posibilitatea de rizie“ . . . că . . . „provin numeroase modificări de acțiuni“ ;³⁾ că procedura durează foarte lung timp și este foarte costisitoare.

O lege de procedură, care admite atâtea inconveniente nu poate fi numită o lege bună.

Defectuositatea legii noastre de procedură nu ne poate surprinde, dacă ne amintim, că legea aceasta, introdusă în anul 1865, nu este în fond alta decât o traducere a codului francez de procedură civilă din 1806, despre care zice autorul francez M. Lavielle, consilier la Curtea de Casație din Paris, în cartea sa apărută în Paris 1862 „Etudes sur la procedure civile“ : „Le code de 1806 n'est que la reproduction presque litterale de nos anciennes ordonances et de la pratique du Châtelet“.

Codicele acesta este adică în fond o reproducere a ordonanței din 1667 emise de regele Ludovic XIV.

După cuvântul autorului francez Odilon Barrot codicele de procedură civilă din 1806 este *încărcat de rugina veacului de mijloc*.

Codificarea aceasta însemna totuși pentru timpul său un progres mare pe terenul dreptului de procedură civilă fiind deja bazată pe principiile fundamentale de procedură, cari au fost acceptate în alte țări abea mult mai târziu, în deosebi pe principiile de nemijlocire și de desbatere orală și publică, pe când în multe alte țări se aplica încă procedura scrisală. Codicele acesta a aflat de aceia propagare aproape în toate țările Europei, fie în mod direct fiind introdus ca lege, sau cel puțin indirect, fiind luat ca model și bază aproape pentru toate lucrările de calificare în secolul al 19-lea.

Pe când însă codul de procedură civilă francez din 1806 și deasemea codul nostru de procedură din 1865 n'au îndurat până astăzi modificări de mare importanță și n'au dezvoltat în mod detaliat și practicabil principiile luate ca baza procedurii, codificările altor țări s'au folosit după studii îndelungate într'un mod larg de experiențele practicei judecătorești și de progresele științei, au modificat dispozițiunile, a căror aplicarea n'au dat rezultate bune, și au înlăturat lacunele și lipsurile, ce s'au arătat în aplicarea practică procedurii orale.

După lucrări și încercări, cari au durat mai mult de 3 decenii a fost promulgată, în fosta Austrie, la 1 August 1895, o lege despre procedura civilă, care a intrat în vigoare la 1 Ianuarie 1898 și este și acum în vigoare în Bucovina. Ea este bazată pe principiile de procedură orală și nemijlocită, acordă însă judecătorului un drept foarte întins, de a dirija procesul, și conține dispozițiuni foarte sapiente și eficace în scop de a înlătura sistemul amănărilor neînfrânate, de a accelera mersul de procedură, de a împiedeca în cursul procesului surprinderi, incidente inutile și orice șicană, și de a garanta fiecărui cetățean o justiție bună și dreaptă dar tot odată și grabnică și efină.

Experiențele făcute cu această procedură în apărarea ei practică au fost așa de binefăcătoare, încât procedura din Austria și-a dobândit în scurt renumele unueia dintre cele mai bune legi de procedură civilă. Ea este

o lege excelentă care satisface toate cerințele îndreptățite.

Intr'un studiu comparativ publicat în *Curierul Judiciar* No. 44—45 din 1920 am arătat principiile esențiale ale acestei legi de procedură și mijloacele de care se folosește ea spre a-și ajunge scopul

În studiul anunțat sunt publicate și două tabele statistice bazate pe datele autentice, scoase din registre procesuale introduse la toate instanțele. Din statistica aceasta reiesă durată totală a proceselor civile cari au fost rezolvite în primul semestru al anului 1899 defintiv în ultima instanță la Curtea supremă de Justiție și Casație în Viena și se arată rezultatul surprinzător, că din suma totală de 1215 procese cari au trecut prin toate instanțele și au fost finalizate definitiv, au durat 10 din sută numai până la 6 luni, 62 din sută peste 6 luni până la 1 an, numai 24 din sută peste 1 an până la 2 ani și abia 3 din sută peste 2 ani. (Rezultatele din anii ulterioari sunt încă mult mai apreciable, căci procedura nou introdusă a avut de îndurat în primul an al aplicării ei încă unele defecte de inexperiențe).

Rezultatul acesta vorbește mai elocvent decât toate cuvintele, mai cu seamă dacă îl comparăm cu durată îndelungată a proceselor din vechiul regat.

Rezultatele procedurii civile din Bucovina (Austria) sunt însă foarte bune nu numai în ce privește viteza procesului, dar și în ce privește calitatea sentințelor.

Aceasta o dovedesc nu numai datele statistice ale Curților de Apel și a Curții Supreme de Justiție și Casație, dar și împrejurările că întreaga populațiune a fostei monarhii austriace era foarte mulțumită cu procedura nouă, ce a fost recunoscută de întreaga literatură juridică a diferitelor provincii, și că nici când nu s'au auzit plângeri pentru șicană, târăgâniri sau pentru durată lungă a proceselor, precum le auzim în țara noastră sub regimul procedurii actuale.

Trebue de amintit în deosebi, că procedura civilă din Bucovina permite fiecărui cetățean de a-și căuta dreptul fără sacrificii prea mari. Procesele după procedura această nu sunt costisitoare, ce trebue de considerat ca rezultat duratei scurte a proceselor, dar și sistemului observat la toate înmânările și citațiuni care se fac din oficiu, fără cerere deosebită a părților și fără taxe, prin poștă. (Sistemul de înmânare practicat în vechiul Regat, după care se suspendă înmânarea până la achitarea taxelor foarte considerabile, cauzează multă târăgânare, prelungește durată procesului și impune părților sacrificii mari. Punctul de vedere fiscal n'ar trebui să fie însă decisiv în această chestiune foarte importantă, căci prima datorie a unui Stat, bine constituit, este distribuirea justiției la timp și fără lungi târăgâniri. Scopurile fiscale pot fi ajunse și în alt mod).

Principiile și dispozițiunile procedurii din Austria, care este în vigoare în Bucovina, nu fost primite cu unele modificări și în legea de procedură civilă publicată în Ungaria în anul 1911, care este ca atare în vigoare în Transilvania și în Banat. Ținuturile aceste au așa dar o procedură civilă care nu diferă mult dela procedura din Bucovina.

Un studiu comparativ asupra procedurii civile de d. dr. Erast Mandicevski, publicat zilele trecute în *Editura „Curierului Judiciar“*, conține o comparare foarte interesantă a tuturor patru legi procesuale, care sunt în vigoare acum pe teritoriul României întregite și va fi o bază foarte apreciazabilă pentru lucrările de reforma procedurii noastre civile.

Reforma aceasta nu se va poate mulțumi cu modificarea unor articole a codului actual de procedură civilă, ci trebue să redacteze un anteproiect de lege cu totul

3) A se vedea : broșura publicată de Vasile Toncescu «Raport despre chemările în judecată, administrarea probelor etc.» 1919, pag. 6, 9, 10, 17, 23, 25 ; prof. C. Stoicescu în revista «Renașterea Română» anul II, vol. III, No. 22, 24, care cere o modificare a codicelui de procedură în sensul obținerii dreptății mai repede și mai efină ;

Traian Scriban în *Curierul Judiciar*, 1920, No. 10, pag. 87 și în No. 28, pag. 229.

nou, prin care să fie înlăturate toate lacunele codului actual și să fie introduse toate dispozițiunile necesare, care sunt potrivite, de a da populațiunei o procedură civilă bună, etnină și grabnică.

Mentținerea sistemului legii actuale de procedură nu este de recomandat, pentru că sistemul această este foarte defectuos și nu corespunde cerințelor științei și a practicei. Un anteproiect care s'ar mărgini numai la modificarea unor articole și ar menține sistematica insuficiență a legii actuale ar fi un lucru cârpit, cu toate inconveniente unei asemenea lucrări.

Dacă se va menține însă numai decât ordinea sistematică legii actuale, trebuie totuși de modificat multe capitole cu totul, căci nu conțin dispozițiunile necesare și lasă pe judecător fără ajutor și povățuire tocmai în cazurile cele mai dificile.

Pe baza studiului comparativ tuturor legilor de procedură în vigoare acum pe teritoriul României întregite ajungem la următoarele rezultate:

Dacă voim să introducem prin reformă o procedură civilă într'adevăr bună, nu putem face nimic mai nemerit decât să ne folosim pentru anteproiectul de reformă în mod cât mai întins de experiențele făcute cu legea de procedură din Bucovina.

Trebuie să introducem deci toate dispozițiunile legii acestea care au de scop: 1) Concentrarea și accelerarea procedurii; 2) Administrarea și aprecierea probelor, și 3) Alcătuirea sistemului mijloacelor legale.

Pentru concentrarea procedurii sunt de neapărată trebuință următoarele dispozițiuni:

1. Dispozițiunile legale stricte despre conținutul obligator fiecărei acțiuni și despre condițiunile pentru admiterea unei modifi cațiuni a acțiunii în decursul procesului; o acțiune, care nu conține elemente necesare, să se respingă în scop de îndreptare;

2. Îndatorirea părătului de a se pronunța prin un scris procesual la timp și precis asupra acțiunii atât în privința aserțiunilor de fapt și a probelor, cât și în privința obiecțiunilor juridice;

3. În mânărea citațiunilor prin poștă și fără taxe; în nici un caz nu se poate menține suspendarea procedurii până la achitarea taxelor de înmânare.

4. Asupra acțiunii să se fixeze o audiență prealabilă (prima ședință) menită numai pentru încercarea unei înțelegeri și anunțarea excepțiunilor potrivite de a împiedeca procesul (excepțiunilor declinatorii) precum și pentru finalizarea cauzei prin o sentință în lipsă după recunoaștere sau după renunțare; audiența prealabilă să aibă loc înaintea președintelui de secție sau unui alt judecător delegat ca judecător unic;

5. Judecătorul este îndreptățit de a respinge susținerile și probele oferite în proces prea târziu cu vădita intenție de trăgănire, și de a impune părții culpabile recompensarea cheltuelilor cășunate adversarului prin aceasta în caz de admiterea susținerilor și probelor întârziate;

6. Termenele să fie scurte și prorogabile numai în caz de necesitate inevitabilă și probată;

7. Amânările nu se pot face nici odată prin singura înțelegere a părților și nu sunt admisibile decât numai din motive foarte importante și anume:

a) dacă se opune înfățișării unei sau ambelor părți sau debaterilor ședinței de judecată o piedică neînlăturabilă sau totuși foarte relevantă, și în deosebi dacă fără amânare o parte ar suferi o daună ireparabilă;

b) Dacă judecătoria este împiedicată prin alte obligațiuni oficiale sau prin alte cauze importante;

c) Dacă se ordonă săvârșirea unei probe relevante, ce nu se poate executa înaintea forului procesual, sau

dacă se ivește necesitatea de-a procura spre finalizarea debaterilor documente sau obiecte pentru constatare prin autopsie;

8. Judecătorul are dreptul și îndatorirea de a dirija procesul și de a pregăti după putință totul pentru terminarea procesului la ședința de judecată;

9. Reprezentarea obligată, a părților litigante prin advocați în procesele de competența unui tribunal și înaintea instanțelor superioare;

10. Aflând judecătorul, că partea care pierde procesul a purtat proces cu vădita rea credință, poate să o condamne la cererea părții învingătoare de a plăti o despăgubire corespunzătoare.

Repropucerea aceasta conține numai în liniamente generale principiile cele mai importante, care trebuie să fie introduse și dezvoltate, în anteproiectul la locul sistematic în mod mai detaliat.

De cea mai mare importanță pentru calitatea procedurii este sistemul aprecierii probelor.

Aprecierea probelor trebuie să fie pe deplin suverană și liberă, căci numai aceasta corespunde scopului procedurii și evoluțiunii moderne dreptului procesual.

Dispozițiuni, cari declină ca neadmisibil de a asculta ca martori rudele și afinii părților (art. 191 Proc. civ. rom.) cari nu admit proba prin martori în alte cauze precum și cele mai multe din regulile probatorie conținute — în mod straniu — în codul civil (art. 1191—1222), unde de bună seamă nu este locul lor, trebuie, să fie înlăturate. Ele sunt stricăcioase pentru aflarea adevărului. Prin cătușele regulilor probatorie de astfel, judecătorul este adeseori constrâns de a primi ca dovedite orișicare circumstanțe sau de a le considera ca lipsite de dovadă, deși află, că aceasta nu corespunde adevăratei stări faptice, și are pe baza debaterilor și probelor aduse în ședința de judecată convingerea deplină și întemeiată că întocmai contrariul e adevărat.

Aci se arată în modul cel mai isbitor „rugina vechului de mijloc”, de care e încărcată procedura noastră actuală.

Este incontestabil că codul civil poate să prescrie forme de solemnitate pentru unele acte sau unele contracte, cu efectul că neobservarea formei prescrie împiedică nașterea unui act valabil. Deasemenea poate să stabilească codul civil prezumțiunii pentru cazuri anumite. Dispozițiuni de astfel nu sunt de confundat cu regulile probatorie procesuale, căci acestea fac parte de dispozițiunile legii procesuale, și se ocupă cu administrarea și aprecierea probelor în proces.

Judecătorul are să hotărască, cari efecte juridice urmează din subsumțiunea unei stări faptice concrete sub norma dreptului, obligatoare pentru toți. Starea faptică însă trebuie să o stabilească judecătorul pe baza debaterilor părților litigante și probelor aduse pentru susțineri faptice contestate.

Dovada este deci totalitatea cauzelor pentru convingerea judecătorească despre adevărul unei susțineri contestate.

Iar probarea (dovedirea) este activitatea subiectelor procesuale, care are de scop a produce convingerea judecătorului despre adevărul unei susțineri contestate.

Dispozițiunile, ce au să reglementeze activitatea părților în proces, fac parte din dreptul de procedură,

Dispozițiunile legale despre probe trebuie așa dară să afle locul lor în codul de procedură. Din punctul de vedere al sistematicii și logiceii este deci greșit, dacă se ocupă codul nostru civil în art. 1191—1222 cu regulile probatorie.

O lege procesuală poate să stabilească regulile despre admisibilitatea mijloacelor de probare și despre aprecierea argumentelor de probare; ea poate însă și omite de a stabili regulile de astfel și poate lăsa științei și practicii aflarea regulilor de experiență pentru aprecierea probelor.

Dacă sunt obligatorii și decisive regulile probatorii stabilite prin lege, atunci procedura este bazată pe sistemul teoriei legale de probare. Dacă nu conține legea astfel de reguli, atunci este ea bazată pe teoria naturală de probare.

Prin teoria legală devine hotărârea judecătorească neătarnătoare de individualitatea judecătorului, dară este înlăturată considerarea momentelor individuale decisive pentru stabilirea adevărului și sunt excluse adeseori mijloace de dovedire și argumente, cari ar fi decisive în cazul special.

Toate legislațiunile moderne au revenit din aceste considerațiuni la teoria naturală de probare și se mărginesc de a stabili norme obligatorii numai în privința probelor prin documente (inscrisuri) întrucât aceasta e necesar pentru siguranța și încrederea publică.

Aprecierea suverană și liberă a probelor nu implică nicidecum pericolul, că judecătorul ar proceda în mod arbitrar, precum susțin aderenții teoriei legale de probare, căci judecătorul este obligat prin lege de a arăta în motivele hotărârei într'un mod logic și convingător considerentele decisive pentru aprecierea probelor; el stă sub controlul publicității și al instanțelor superioare.

În contra unui abuz de putere există remedii suficiente: Supravegherea instanțelor superioare; posibilitatea de a face din nou procedura doveditoare înaintea instanței de apel; represiunile disciplinare, iar în cazuri foarte grave chiar și represiuni prin legea penală.

Aprecierea suverană și liberă a probelor există de mult în Anglia și a fost introdusă și în toate legile procesuale moderne. Introducerea ei înseamnă cel mai mare progres în dezvoltarea dreptului de procedură.

Inconveniente din cauza introducerii principiului acestuia nu s'au ivit nicăieri. Din contră s'a arătat că sub domnia lui provin mult mai rar hotărâri judecătorești greșite decât sub domnia sistemului regulilor stricte de probare, precum dovedește statistica instanțelor de apel, dar și circumstanța, că n'au provenit oricare plângeri în această privință sub domnia principiului de apreciere suverană a probelor.

Este deci o cerere îndreptățită, ca la reforma procedurii noastre civile să fie înlăturate regulile probatorii și anume dispozițiuni, care nu admit dovada prin martori în pricinile de mai mare însemnătate și restrâng cercul persoanelor a căror ascultare ca martori se admite, precum și normele învechite despre probe începute, jurământul supletoriu și jurământul decizoriu dat și referit între părți, care ar trebui de înlocuit prin instituțiunea simplă și mlădioasă a interogatoriului părților din procedura bucovineană.

* * *

O chestiune de cea mai mare importanță pentru reformă este, dacă trebuie păstrat sistemul apelului nelimitat, recunoscut în procedura română, transilvăneană și basarabeană.

Apelul nelimitat are negreșit avantajul, că aducând părțile în instanța de apel, fapte și dovezi noi, această instanță este în măsură de a dezbate din nou întreaga afacere, de a face din nou cercetările probelor și de a decide pe această bază nouă și poate mai largă.⁴⁾

Din multe considerațiuni importante rezultă însă, că din punctul de vedere al utilității este mult mai preferabil sistemul apelului limitat, precum reiesă din expunerea motivelor legii de procedură din Bucovina, Tom I, pag. 194, care zice: „Ce s'ar putea câștiga din timp și cheltuieli prin o întocmire prudentă a procedurii pentru primele instanțe... aceia s'ar pierde prin noua desfășurare a întregului proces în instanța de apel... „Ea va deprecia rezultatul debaterilor și hotărârei din prima instanță“...

„Cu toate silințele judecătorului de a-și îndeplini datoria sa cât se poate de conștiincios, cu toate că a fost pricina excelent judecată de el, — prin aducerea de fapte noi în instanța de apel i-se răpește sentinței pronunțate de instanța de fond efectul“...

„Să nu ne fie de mirare, dacă în fine și judecătorul prim ar jertfi mult mai puțină putere, sânguință, băgare de seamă și îngrijire pentru o judecată așa de nestatornică. Cu valoarea procedurii primei instanțe decade firește și calitatea bună a ei“.

(Cât de exacte și nemerite sunt considerațiunile aceste, ne arată zilnic procedura civilă după codul de procedură român. Multe părți litigante nici nu își dau silință, de a înainta judecătoreii de prima instanță materialul lor procesual. Mulți se lasă a fi condamnați în lipsă, aducând abia în instanța de apel întregul material de apărare cu dovezi noi, excepțiuni noi și mijloace noi de agresiune și apărare).

„Dar dezbaterile înaintea instanței de apel se fac sub condițiuni cu mult mai dificile decât în instanța întâia. Participarea obligatorie a avocaților... depărtarea mai mare dela domiciliul părților, dificultatea de a obține la timp informațiunile necesare va da adeseori ocaziuni pentru amânare, și va lungi ședințele“.

„În fine nu se va putea scăpa din vedere și urcarea cheltuelilor, de oarece chiar și partea păgubitoare în proces trebuie să fie scutită de o urcare extremă a cheltuelilor“.

„Garantând normele pentru ținerea proceselor verbale chiar și în procedura înaintea judecătorilor unici o bază suficientă pentru deciziunea instanței superioare, așa dar un substrat identic cu cel al instanței întâia, nu poate fi vorba de o necesitate inevitabilă de a admite apelul nelimitat“...

„Procedura instanțelor superioare să fie simplă, scurtă și cât se poate de necostisitoare“.

Din aceste considerațiuni, reproduse aci în parte verbal din expunerea motivelor legii de procedură civilă din Bucovina, a stabilit legea aceasta norma, că în debaterile înaintea instanței de apel nu se va putea susține afară de prezența pentru recompensarea cheltuelilor procedurii în apel, nici o cerere nouă, nici o excepțiune nouă. Imprejurările faptice și probele, cari conform cuprinsului actelor procesuale ale primei instanțe și conform stării faptice din sentință nu s'au arătat în instanța prima, se vor putea susține de părți în procedura apelatorie numai spre adevărarea sau combaterea motivelor apelului (§ 482 Proc. civ. bucov.)

În conexitate cu dispozițiunea aceasta, trebuie de amintit dispozițiunea §-ului 209 proc. civ. bucov. care prescrie:

„În fiecare proces verbal asupra unei ședințe verbale trebuie să se înregistreze pe lângă indicațiunile, din cari se cunoaște în genere cursul procedurii, în mod scurt și cuprinzător, cuprinsul expunerilor ambelor părți referitoare la starea afacerii.“

„Mai departe se vor indica în proces verbal mijloacele probatorii oferite de părți pentru aserțiunile rămase controversate.“

4) A se vedea: Mandievski, Studiu comparativ, p. 109 și urm.

„Judecătoria va putea orândui din oficiu sau la cerere, ca unele părți ale susținerilor faptice sau ale ofertelor de probe să se înregistreze mai deamănuntul în procesul verbal.

„Nepuțându-se finaliza o pricină într-o zi, se va protocola la fiecare ședință separat totul ce s'a depus.”

Am aflat necesar de a cita aceste două dispozițiuni fundamentale spre a arăta, în ce mod este limitată și alcătuită procedura apelatorie conform legii de procedură bucov., căci și aceasta este unul din mijloacele prin care ajunge procedura bucovineană la rezultatele ei bune.

Instanța de apel nu judecă afacerea din nou ci cercetează numai în limitele cererii de apel, ori de a judecat prima instanță bine pe baza dezbaterilor și probelor aduse în prima instanță și ori de a fost procedura corectă.

Trebuie să punem în evidență, în sfârșit, că procedura bucov. e bazată pe trei grade de jurisdicțiune, că așa dar cursul ordinar al instanțelor nu se termină la instanța de apel (afară de cazurile anume prevăzute de lege). Părțile se pot folosi în contra unei decizii a instanței de apel de un mijloc de atac ordinar numit „Reviziunea” eventual—când e vorba de atacarea unei încheieri—„recurs în reviziune”.

Curtea de Casație examinează procedura și deciziunea instanței de apel în limitele cererii de reviziune, care poate să fie bazată pe motivele precizate în lege (§ 503) și anume:

- 1) Nulitatea deciziunii instanței de apel.
- 2) Defectuositatea esențială a procedurii.
- 3) Contrazicerea cu actele din dosar într'un punct esențial.
- 4) Greșita aplicare a legilor.

Curtea de casație judecă *asupra fondului*, când constatările faptice neatinse de atac prin „reviziunea” admit aceasta. Ea casează decizia atacată și în caz de trebuință și procedura premergătoare, dacă se arată că invocarea unui dintre motivele de reviziune enumerate sub 1—3 este întemeiată și este deci necesar de a trimete cauza la instanța de apel sau instanței de fond spre a fi judecată din nou.

Instanța de trimetere este în tot cazul obligată de a se conforma cu doctrina instanței de reviziune asupra chestiunilor de drept decizive pentru rezolvirea pricinii (§ 511)

Această dispozițiune înseamnă un avantaj imens față de dispozițiunile art. 65 al legii noastre despre Curtea de Casație care admite în asemenea cazuri o procedură îndelungată și costisitoare, care—după cuvintele distinsului nostru Prim-președinte al Inaltei Curți de Casație și Justiție, rostite în discursul său, ținut în 14 Septembrie 1920 (publicat în *Curierul Judiciar* din 1920 No. 61—62 pag. 488 urm.)—„nu e compatibilă cu o bună și serioasă administrațiune a justiției, care cere în prim loc celeritatea și cât mai puține cheltuieli”.

În discursul acesta a atins domnul Prim-președinte al Inaltei Curți și chestiunea de mare importanță, dacă trebuie să se acorde Inaltei Curți de Casație facultatea de a decide și asupra fondului pricinii, și și-a exprimat părerea: „Când Curtea de Casație menține în întregime constatările de fapt ale instanței de fond, și nu mai rămâne nimic, decât să se facă aplicațiunea dreptului, nu este nici un motiv, ca să se refuze Inaltei Curții acest drept, care are imensul avantaj să termine îndată procesul.”

Este deci un desiderat întemeiat și de mare importanță, ca la reforma procedurii noastre civile să se introducă și această inovațiune avantajoasă.

Prin aceasta s'ar creea un nou câmp de activitate pentru Inalta Curte, cari prin aceasta ar reveni la o viață cu tot nouă și la acea importanță care i se cuvine.⁵⁾

Expunerile noastre conțin în liniamente generale numai principiile și dispozițiunile cele mai importante, de cari trebuie să ne folosim pentru proiectul de reformă.

Nu știu, dacă vor afla propunerile mele atențiunea dispusă și binevoitoare, căci curentul predominant tinde la introducerea legilor actuale din vechiul regat în întreaga țară, făcându-se numai pe cât se poate de puține modificări și neținându-se seama de cerințele îndreptățite populațiunei ținuturilor alipite deși ea este mult mai numeroasă decât populațiunea vechiului Regat.

Ar fi foarte de regretat, dacă ar triumfa tendința aceasta, căci prin o asemenea „reformă” s'ar înlătura codificările în mare parte mult mai bune și moderne din ținuturile alipite, iar reforma radicală și rațională—asa de necesară— a legislațiunii noastre ar fi îngropată pentru timp nemărginit.

În orice caz credem, de a fi împlinit prin expunerile acestea o obligațiune morală și de a fi contribuit în mod conștiințios la lucrările de reformă chiar, dacă sforțările noastre ar rămâne fără succes!

D-r CORNELIU CHISELIȚĂ

Consilier la Inalta Curte de Casație și Justiție

MICA IMPROPRIETARIRE

SAU

Minimum de existență pentru muncitorii agricoli

Chestiunea socială a exproprierii-împroprietării abundă în dificultăți și cu cât se apropie mai mult punerea în practică a proiectelor de idei, cu atât dificultatea aplicării apare mai evidentă și mai grea de învins.

Așa încă dela primele acte de execuție ale decretului-lege No. 3696, publicat în *Monitorul Oficial* din 16 Decembrie 1918, s'a văzut disproporțiua, la care dedea loc cota simplistă de expropriere, între regiunea de câmp și regiunile deluroase și muntoase.

A rămas dar o primă chestiune de rezolvat și viitorul va arăta, dacă soluția va trebui să fie găsită în micșorarea cotei pentru regiunea muntoasă și deluroasă, sau expropriere-împroprietărirea va trebui îndreptată în altă direcție.

Punctul extraordinar de greu al aplicării decretului de mai sus, ca și al altora, care s'au mai propus, adică problema colonizării, de care depinde în cea mai mare parte reușita rezolvării problemei agrare, nu s'a luminat încă până în prezent. Se păstrează încă în mister, sau se rezolvă în mod superficial executarea colonizării.

Trebuie însă să se știe de cei în drept, că nu este ușor lucru, ca un locuitor, care s'a născut și a trăit într'o regiune, să-și schimbe cu ușurință locuința și gospodăria, ce și-a format-o cu multe

5) A se vedea în această privință: Expunerile foarte interesante în «Studiul comparativ...» de d-l d-r Erast Mandicevski pag. 134 și urm.

greutăți. Cheia problemei colonizării, care are un caracter de ordin psihologic, rămâne de găsit, și a ignora importanța acestei chestiuni, înseamnă a compromite marea problemă socială, de care se leagă puținele iluzii ale viitorului nostru.

Tot atât de puțin satisfăcătoare este și soluția ce s'a dat până acum chestiunii plății pământului expropriat: Repugnă felului de a vedea și a pricepe al vremii, ca unui proprietar, căruia i s'au expropriat 100 de pogoane, să i se plătească cu același preț ca unui proprietar, căruia i s'au expropriat 10.000 de pogoane.

Dificultăți iarăși se ivesc, dacă vom căuta, să ne ridicăm deasupra părților practice, pentru a căuta să determinăm caracterul juridic al loturilor, ce urmează a se atribui. Dacă se pare, că este ușor lucru să decretezi indivizibilitatea și inalienabilitatea loturilor, apoi nu este mai puțin adevărat, că spiritul de prevedere al legiuitorului, poate să vadă în aceste măsuri cauza insuccesului reformei și un îndemn la eludarea unor măsuri inaplicabile prin destinație.

Dar greutatea cea mare a aplicării reformei în chiar cadrul dispozițiilor elaborate până acum provine, nu dela ceea ce s'a făcut până acum, ci dela ceea ce lipsește aceluia, care sunt chemați a executa aceste dispoziții.

Vreau să spun lămurit că Centrala Improprietărilor este condusă de un personal adunat la întâmplare și care nu are în măsura convenită experiența chestiunilor, ce sunt chemați a rezolva. Birocrați prin excelență, ei se mulțumesc a arunca asupra altora rezolvarea chestiunilor dificile.

Trebuia dela început ca pe lângă Casa Centrală de Improprietărire, să se institue un consiliu mixt cu elemente agrare și juridice, care prin mijloace de informații bogate să poată fi de folos aducerii la bun sfârșit a capitalei probleme agrare.

Astfel că până acum rezolvarea chestiunii agrare rămâne a fi opera unor personalități, cari dacă au garanția unui succes provizor, nu au însă temeiul satisfacerii nevoilor mulțimei, pe care o visează.

Acestea spuse în genere relativ la cele ce s'au făcut până acum, sau se proiectează, voi căuta să pun în evidență, că problema agrară nu trebuie privită ca rezolvată prin dispoziții aduse la îndeplinire într-un timp scurt și că desăvârșirea ei aparține cursului vremii, care are să-și spună cuvântul asupra nevoilor fiecărui individ.

Cu aceasta țin să constat marea asemănare între fenomenele naturale și cele sociale privite din punct de vedere al soluțiilor adevărate. Fenomenele sociale sunt ca și cele naturale: se desfășoară în timp în același fel, după aceleași legi până unde poate vedea și pătrunde mintea, omenească, și numai ignorarea acestui adevăr natural de către cei în drept, face ca Societatea să aibă în cursul ei momente critice, care să-i turbure naturala-i dezvoltare; dar odată

pasul greutății trecut, ea se apropie de natură și își continuă în mod paralel progresul său.

Această comparație dacă are neplăcerea unei asemănări prea apropiate cu fenomenele fără viață sau cu vietățile inferioare nouă, are însă de partea ei potrivirea admirabilă cu realitatea inexorabilă.

Natura asigură în chip ușor vietăților naturale inferioare omului atât hrana cât și locuința; pe când Societatea înăsprește pe fiecare zi, până când pare că vrea să conteste chiar aceste drepturi fiilor săi.

Să nu aruncăm dar numai asupra lenevii omului degenerarea lui, deoarece adevărații vinovați în cea mai mare parte sunt conducătorii Societății, cari ignorează cu desăvârșire legile naturale de dezvoltare socială.

Nimic nu este mai ușor decât să privești realitatea în față; dar greutatea provine de acolo, că foarte puțini se pot desbăra de perdeaua plină de praf, pe care conducătorii Societății, pare că intradins au așternut-o, spre a-și îngreuna rolul lor.

Nu cred că este scris undeva pe lespezile vieții naturale, ca Societatea să precupețească sau să refuze chiar posibilitatea de a avea o locuință ori cărui fiu al său, în stare de a munci după trebuințele generale sociale.

Consider dar, că este o datorie a Societății de azi, să-și ușureze cursul ei spre progres și să încuviințeze, pentru că a venit timpul, ca fiecare locuitor al Societății de azi să-și aibă un loc pentru minimum de hrană, dacă 'l poate munci singur, conform prescripțiilor sociale obligatorii; sau pentru acei care nu sunt muncitori agricoli să aibă un loc de casă plătit în condiții naturale posibile, spre a se da astfel fiecăruia posibilitatea de a simți farmecul vieții și foloasele Societății.

În ceea ce ne privește pe noi, care pe cât se pare suntem predestinați a trăi pentru a îndeplini principiile eterne de dreptate socială, consider că ne-am îndreptat în fața omenirii, dacă am înscris în Constituția României Noi, următoarele:

„Orice muncitor agricol al țării, care nu are pământ pentru hrană, are deschisă acțiunea în expropriere, prin care poate obține pentru nevoile lui—în orice proprietate până la 40 de pogoane la munte, 60 pogoane în regiunea deluroasă, 80 pogoane în regiunea de câmp—o întindere de 2 pogoane necesare traiului său, pe care este obligat a le plăti în condițiile generale de expropriere și a le munci conform prescripțiilor sociale obligatorii“.

Iar în al doilea rând:

„Orice locuitor al României Mari, care nu posedă loc de casă la drumul comunal, are deschisă acțiunea în expropriere, prin care poate obține până la o întindere de o jumătate pogon, necesar locului de casă și o mică ogradă, iar prețul se va plăti în condițiile generale ale exproprierii“.

Prin aceasta nu s'ar face cea mai mare reformă

posibilă, dar s'ar satisface într'o oarecare măsură nevoile naturale ale vieții omenești.

În tot cazul, pe o cale oarecare trebuie rezolvată această chestiune, fiindcă în condițiile de azi, provocate de expansiunea capitalismului anti social, muncitorul agricol cîstît nu poate ajunge, ca la

sfârșitul vieții să-și aibă asigurat minimum de existență și nu poate să aibă un loc de casă, decât acei care se pretează la contrabandă, ori se dedau la tâlhăriile la ordinea zilei.

N. I. MIHĂESCU
JUDECĂTOR HOREZU-VALCEA

6 Februarie 1921.

CRONICA JUDICIARA

de I. COHEN

Cu toate că printr'un contract de asociație făcut înainte de războiu, unul din asociați, avea facultatea ca în caz de lichidare sau dizolvare a societății să-și conserve fondul de comerț și materialul pe baza ultimului inventar iar mărfurile și materiile prime existente, pe baza prețului de cost; totuși trebuie să se fie scama de mărirea prețului tuturor lucrurilor pentru a determina valoarea lor în momentul lichidării, de și aceasta este contrar stipulațiilor din contractul de societate (Trib. comer. din Lyon, Journal des Sociétés civ. et comm. Janvier, 1921, No. 1).

Valoarea mărfurilor și a materialelor ajungând în Franța, ca și la noi, la o augmentare de preț neprevăzută înainte de războiu, a îndrituit instanțele judecătorești să aplice în interpretarea clauzelor contractelor încheiate înainte de războiu teoria impreviziunii, pe care Consiliul de Stat, în Franța a consacrat-o încă dela 1916 în materie de concesiuni administrative.

Aceiași teorie a impreviziunii a fost adoptată de doctrină, în special la societăți în ce privește mărirea capitalului sau rambursarea acțiunilor ca și plata dividendelor, atunci când existau acțiuni emise în valori monetare diferite.

Teoria doctrinară din Franța a fost adoptată de legea Failliot, din 21 Ianuarie 1918, care permite debitorului să obție, dela tribunal, rezilierea obligațiilor sale, dacă prin faptul războiului contractul a devenit pentru el cu totul oneros.

Legea din 9 Maiu 1920, dispune chiar că contractul este reziliat de plin drept, dacă înainte de 31 Iulie 1920 creditorul nu a intentat o acțiune în justiție pentru a-l valida.

Doctrina aplică dispozițiunile acestei legi la societăți pentru rambursarea acțiunilor sau plata dividendelor, atunci când diferența de valută ce ar exista pentru acțiunile ce trebuiesc rambursate într'o monedă străină, plata lor ar constitui o obligațiune prea oneroasă pentru societate.

În Franța un alt mijloc de plată, echitabil în asemenea cazuri, ar mai fi aplicarea Regulamentului transacțional, edictat în profitul comercianților și societățile comerciale prin legea din 2 Iulie 1919, lege care creiază un fel de concordat preventiv, ce constituie o adevărată revizuire a convențiunii.

D-nul Albret Wahl într'un articol intitulat: «Effets des fluctuations du change sur la constitution et le fonctionnement des sociétés» analizează tocmai situațiunea aplicațiunii regulamentului transacțional relativ la prorogarea scadențelor pentru cupoane și amortizări, reduceri de capital sau dobânzi provocate din cauza diferenței de valute monetare.

D-sa conchide că acest regulament transacțional poate să fie invocat de ori ce comerciant francez sau ori ce societate franceză contra creditorilor străini, după cum și o societate străină, dintr'o altă țară, (exemplul dat de D-sa se referă chiar la România), poate în mod egal să ceară ca față de creditorii Francezi, să se

aplice Reglementul transacțional. «Il y a donc là pour eux un moyen, avec l'accord des créanciers, réunis, dans les conditions fixées par la loi, de réduire leurs engagements qui par suite du change, sont devenus excessifs» (No. 29, pag. 119, Journal des sociétés).

Principiile deduse din teoria impreviziunii cu toate că au fost legiferate în Franța numai în condițiunile fixate de legea lui Failliot și de Regulamentul Transacțional, totuși au fost întinse pe cale de analogie de instanțele judecătorești ori de câte ori se deduceau în soluționarea lor cazuri neprevăzute, rezultate din fapte de războiu.

În speța judecată de Tribunalul comercial din Lyon, împrejurările de fapt erau următoarele:

Auguste L'Héritier chemase în judecată pe moștenitorii defunctului Héritier, fratele său, cu care se asociase în 1911 pentru exploatațiunea unui fond de comerț.

În conformitate cu art. 13 din contract care era astfel conceput: «În caz de deces al unuia sau al altuia dintre asociați, societatea va fi dizolvată de plin drept și asociatul supraviețuitor va avea dreptul să conserve fondul de comerț și materialul pe baza estimățiunii ultimului inventar iar mărfurile și materialele existente pe prețul de cost», Auguste L'Héritier cerea ca Tribunalul să-l autorize a reține mărfurile și fondul social pe baza ultimului inventar din 1914 și a prețului de cost.

Tribunalul respinge cererea lui August L'Héritier argumentând:

«Având în vedere că războiul a modificat în mod profund condițiunile comerciale și că consecințele sociale nu au putut fi prevăzute într'un act de societate care se făcuse la 20 Aprilie 1911; că e vorba de a se aplica textul acestui act mai mult în spiritul de cât în litera sa;

Având în vedere că în timp ordinar supraviețuitorul avea dreptul de a relua fondul și materialele pe prețul ultimului inventar, adică profitând de o estimățiune recentă; dar că n'ar putea să fie ast-fel după mai mult de patru ani de război, atunci când totul s'a triplat sau quadruplat în valoare, ceea ce nu s'a putut prevedea de părți, Trib. respinge».

Interpretarea Tribunalelor Franceze după cum vedem adoptă teoria impreviziunii, ori de câte ori în spețele ce au de judecat nu se poate aplica legea lui Failliot sau Regulamentul Transacțional.

Același sistem urmează să se aplice și de instanțele noastre judecătorești, când este vorba de executarea unor convențiuni ale căror consecințe n'au putut fi prevăzute de părți în momentul încheierii lor.

Cu toate că ar fi tot bine venite la noi în țară, dispozițiile legislative din citatele legi franceze, împrejurările fiind aceleași și poate consecințele mult mai grave, totuși nici o măsură n'a fost luată în acest sens de legiuitor până azi.

Diferențele enorme de valută între moneda noastră și a țărilor unde domiciliază majoritatea creditorilor comercianților noștri, vor crea dificultăți cari cu greu

vor putea fi rezolvate de instanțele noastre judecătorești, fără asemenea legi sau cel puțin decrete-legi.

Rămâne pentru moment autorităților judecătorești la dispozițiune, aplicarea teoriei impreviziunii, care cu atât de mult succes a fost adoptată de jurisprudența franceză.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența dela 1 Noembrie 1920

Președinția d. VICTOR ROMNICEANU, Prim-Președ.

N. Iorga cu E. Castano

Decizia No. 503

Inchirieri. — Decretul-lege No. 1420/920. — Deciziuni date de Comisiunile arbitrale instituite prin această legiuire. — Atacarea lor cu recurs la Tribunal. — Cazul când sentința Tribunalului poate fi atacată cu apel la Curte și apoi cu recurs. — Art. 24 din lege.

Potrivit art. 24 din decretul-lege No. 1420/920 hotărârile pronunțate de Comisiunile arbitrale sunt definitive și executorii și nu pot fi atacate decât cu recurs la Tribunal pentru incompetență, exces de putere, violare de lege, sau vădită eroare de fapt. Tribunalul dacă respinge recursul, hotărârea Comisiunii rămâne definitivă, iar dacă îl admite, evocă fondul, iar sentința pe care o dă și în acest caz de asemenea este definitivă și executorie, dacă Comisiunea a lucrat în limitele competenței sale.

Cuvintele din art. 24 al decretului, după care Tribunalul evocând fondul «va judeca în primă sau ultimă instanță după competența sa» se rapoartă numai la cazul când hotărârea Comisiunii este atacată pentru neкомпetență, pentru că numai în acest caz Comisiunea eșind din sfera atribuțiilor sale hotărârea ce pronunță nu mai poate fi definitivă și dreptul comun trebuie să și reia aplicațiunea.

Deși termenii întrebunțați de legiuitor nu sunt destul de clari, aceasta însă trebuie să fie interpretarea ce trebuie să li se dea, de oarece dispozițiile din art. 24 sunt absolut identice cu cele din art. 82 legea jud. de pace din 1879, care totdeauna așa au fost interpretate și aplicate; iar altfel ar urma că legiuitorul în această materie urgentă să fi creiat 4 grade de judecată: Comisiunea arbitrală, Tribunalul, Curtea de apel și Curtea de casație, ceace ar fi prelungit cu mult judecățile, ceace de sigur legiuitorul nu a voit.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l Consilier V. Bossy;

Pe d-l avocat Cancicov pentru intimat în susținerea incidentului de inadmisibilitate a recursului, pe d-l av. Minei pentru recurent în combateri și pe d-l Procuror general N. Procopescu în concluzii de respingerea incidentului;

Deliberând,

Asupra incidentului de inadmisibilitate a recursului făcut de N. Iorga contra deciziunii cu No. 146/920 a Curții de apel București secția II, dată în cauză cu intimatul E. Castano;

Având în vedere că în fapt se constată că Nicolac Iorga, în calitate de proprietar al unui imobil urban, întemeindu-se pe art. 5 din decretul-lege No. 1420/920, a cerut Comisiunii arbitrale să oblige pe chiriașul său să evacueze un apartament pe care îl ocupa în zisul imobil;

Că Comisiunea arbitrală admitând cererea, chiriașul a făcut recurs pe care Trib. Ilfov, l'a admis și apoi judecând pricina în fond a respins cererea de evacuare; că în contra sentinței Trib., proprietarul făcând apel Curtea l'a respins prin decizia în contra căreia a făcut recursul ce urmează să fie judecat;

Considerând că înainte de a se discuta motivele de recurs, intimatul a susținut că sentința Trib. asupra recursului făcut de proprietar este pronunțată în ultimă instanță, prin urmare ea nu mai poate fi atacată pe nici o cale, nici cu apel, nici cu recurs, de aceea a cerut ca recursul să fie respins;

Considerând că pentru rezolvarea diferendului dintre proprietar și chiriaș, isvorată din prelungirea contractelor de închiriere, legea a derogat dela principiul celor două grade de jurisdicțiune și a înființat o jurisdicțiune excepțională, care să judece definitiv, urgent și sumar aceste diferende, în cazurile pe cari le-a specificat a-nume, și pe care dacă le-ar fi lăsat să se rezolve după procedura ordinară, ar fi putut din cauza întârzierii, să aducă o gravă perturbațiune și atingerea ordinii publice;

Că deaceea, a prescris prin art. 24 că hotărârile pronunțate de Comisiunile arbitrale sunt definitive și executorii și nu pot fi atacate decât cu recurs la Tribunal pentru incompetență, exces de putere, violare de lege sau vădită eroare de fapt;

Că dacă Tribunalul respinge recursul, hotărârea Comisiunii rămâne definitivă, iar dacă îl admite, în loc de a trimite cauza la o altă Comisiune, și ca să nu s-lungească judecata, a dat Trib. dreptul de a evoca întreaga afacere, adică dreptul de a judeca în fond și de a face cecece trebuie să facă Comisiunea arbitrală, prin urmare sentința pe care o pronunță urmează să aibă acelaș caracter, adică să fie definitivă și executorie, — dacă Comisiunea arbitrală a judecat în limitele competenței sale;

Că este adevărat că în cazul când motivele de recurs sunt întemeiate, art. 24 dând drept Trib. să evocare întreaga afacere adaugă cuvintele: «pe care o va judeca în primă sau ultimă instanță după competența sa» de unde ar părea să rezulte că în caz de casare pentru orice motiv, sentința Trib. ar fi supusă apelului, și recursului după competența sa;

Considerând însă că aceste cuvinte nu se pot raporta decât la cazul când hotărârea Comisiunii este atacată pentru neкомпetență, căci în acest caz Comisiunea arbitrală eșind din sfera atribuțiilor sale, hotărârea ce pronunță nu mai poate să fie definitivă, dreptul comun trebuie să și reia aplicațiunea sa și deaceea Trib. anulând hotărârea Comisiunii, va judeca în prima sau ultima instanță, după competența sa;

Că, dealtfel dispos. din art. 24 sunt absolut identice cu cele din art. 82 din legea jud. comunale și de ocoale din 1879, cari totdeauna au fost tot asemenea interpretate și aplicate; prin urmare, autorii decretului din 1920, adoptând întocmai aceleași dispozițiuni, nu se poate presupune că au voit să le deă un alt înțeles;

Considerând că deși termenii întrebunțați de legiuitor nu sunt destul de clari, această interpretare este singura posibilă, căci altfel ar fi să admitem că legiuitorul, în loc să fie consecinat cu scopul ce si a propus de a asigura o judecată promptă, pentru acest fel de procese, a făcut tocmai contrariul, înființând o proce-

dură mai lungă, chiar decât cea obișnuită, dând adică afară de Comisiunea arbitrală și recursul la Trib., încă alte două instanțe: apelul și recursul în casațiune, adică în total patru instanțe, cari să întârzie și să prelungească cât mai mult judecățile, ceea ce este sigur că n'a voit;

Că afară de aceasta, precum în caz de respingerea recursului sentința Trib. este definitivă și nu mai poate fi atacată pe nici o cale, oricât de mare ar fi valoarea litigiului, tot astfel trebuie să fie și în caz de casare și de evacuare, sentința Trib. trebuie să termine judecata, căci altfel ar trebui să presupunem că legiuitorul a înțeles să dea dreptul de apel și de recurs, nu după valoarea litigiului, ci după cum Trib. respinge sau casează, ceea ce este inadmisibil;

Că dar cuvintele: «va judeca în prima sau ultima instanță, după competența sa, se aplică numai la cazul când hotărârea Comisiunii arbitrale se casază pentru motiv de necompetință, iar când ea se casează pentru un alt motiv, cum este în speță, sentința Trib. prin care se evocă fondul, înlocuind hotărârea Comisiunii arbitrale nu mai putea fi atacată cu apel, prin urmare Curtea respingând apelul a făcut ceea ce trebuia să facă, independent de modul cum a motivat decizia sa, de aceea recursul făcut contra acestei decizii este neîntemeiat;

Pentru aceste motive, Curtea admite incidentul și respinge recursul etc.

CURTEA DE APEL BUCUREȘTI SECȚIA IV

Audiența dela 13 Noembrie 1920

Președinția d-lui N. BĂDESCU-ROȘIORI

I. Buckhalter cu Maria Serafim

Decizia civilă No. 229

Comisiune arbitrală.—Hotărâre atacată cu recurs. — Casată pe alte motive fără a se cerceta în prealabil competența primei instanțe.—Apel.—Inadmisibilitate.—Art. 24 al. 1 și 2 din decretul-lege 1420/920.

Conform al. 2 al art. 24 din decretul-lege No. 1420/920 Trib. în caz de recurs contra hotărârei Comisiunii arbitrale, trebuie mai întâi să-și examineze competența sa rațională materiei în raport cu cea excepțională a Comisiunii arbitrale, și numai în cazul, când aceasta din urmă nu și-a depășit competența, Trib. judecă în ultima instanță, conform art. 24 al. I.

În cazul când prima instanță și-a depășit competența, Tribunalul casând hotărârea Comisiunii arbitrale judecă în prima sau ultima instanță după valoarea locativă a imobilului, care face obiectul procesului.

Dacă Trib. a casat hotărârea Comisiunii arbitrale pentru alte motive de recurs, fără să fi stabilit în prealabil competența primei instanțe, apelul este inadmisibil la Curte.

Curtea,

Având în vedere incidentul de inadmisibilitatea apelului ridicat de intimata Maria Serafim;

Având în vedere susținerile și obiecțiunile părților;

Având în vedere că în fapt se constată că apelul făcut de I. Buckhalter, poartă asupra hotărârei Trib. Ilfov secția IV No. 576/920 dată asupra recursului declarat de Maria Serafim contra hotărârei No. 332/920

a Comisiunii de arbitri depe lângă judecătoria ocol. V București;

Având în vedere că hotărârile Comisiunilor arbitrale sunt definitive și executorii conf. art. 24 din decretul-lege din 2 Aprilie 1920 și sunt supuse recursului la Tribunal pentru incompetență, exces de putere, violare de lege sau eroare vădită de fapt; că în caz de admiterea recursului, Tribunalul evocă fondul și judecă în primă sau ultimă instanță, după competența sa;

Considerând că această dispozițiune privitoare la modul de judecare a recursului nu este decât reproducerea fidelă a art. 107 din actuala lege a judecătorilor de ocoale și a art. 83 din legea dela 1879, pe care fără îndoială, autorul decretului-lege din 2 Aprilie 1920, din cauza identității situațiunii, le-a copiat, Tribunalul judecând aici în mod excepțional rolul de instanță de recurs cu același drept de a evoca și fondul în caz de casare ca și în ipoteza în care judecătorul de ocol judecă în primă sau ultimă instanță;

Considerând că și art. 83 din legea judecătorilor de ocoale dela 1879, a dat loc la vii discuțiuni în Parlament cu ocaziunea votării acestei legi, și atunci autorul ei — Ministrul de justiție — a lămurit înțelesul acestui text, arătând că aplicarea lui nu-și are loc decât atunci când Trib. va casa Cartea de judecată pe motiv de incompetență;

Considerând că redactarea și rațiunea art. 24 fiind aceleași, nu e nici un motiv să i se dea altă interpretare și să se susțină, că oricare ar fi motivul de recurs admis de Trib. el va avea—evocând fondul—să judece în primă sau ultimă instanță, indiferent dacă Comisiunea arbitrală a judecat sau nu în limitele competenței sale;

Considerând că o asemenea părere trebuie înlăturată și pentru următoarele motive: 1) Nu este de admis că legiuitorul să fi înțeles să răstoarne în această materie principiile generalmente admise cu privire la gradele de jurisdicțiune și fără nici un motiv plausibil, care să fi fost pus în evidență, să acorde părților dreptul, ca, după ce s'a judecat în fond, în primă și ultimă instanță la comisiunea arbitrală, în limitele competenței ei, prin casare să reînceapă judecata înaintea Tribunalului, lăsându-le deschisă atât calea apelului cât și a unui alt recurs la Inalta Curte de Casație; 2) O asemenea extraordinară derogare ar fi în speță absolut contrarie scopului urmărit de legiuitor, care a voit să rezolve cât mai urgent, iar nu să prelungească neînțelegerile dintre proprietari și chiriași, motiv pentru care a și înființat această Comisiune Arbitrală.

Considerând că așa fiind singura interpretare logică ce se poate da aliniatului II din art. 24, este că Trib. în caz de casare a hotărârei Comisiunii Arbitrale, evocând fondul, va avea să-și examineze competența sa în raport cu competența excepțională — *rationae materiae* — a Comisiunii arbitrală și dacă va constata că această instanță a judecat în limitele competenței ei, Trib. nu va putea avea decât rolul de a decide în ultimă instanță, de fond conf. primului aliniat al art. 24, care consideră hotărârile Comisiunii arbitrale, definitive și executorii, nesupuse decât recursului la Trib. pentru motivele ce enumeră;

Că numai în cazul când Comisiunea arbitrală și-a depășit competența, Trib. casând hotărârea pronunțată și constatând acest lucru, este necesarmente pus în situațiunea de a-și examina și determina competența sa, conform regulilor stabilite de legea proprietarilor, judecata Comisiunii arbitrale în această ipoteză considerându-se ca și când nu ar fi fost, și în consecință în această singură ipoteză, ținând seamă de valoarea

locativă, va judeca afacerea în primă sau ultimă instanță;

Considerând că față cu cele ce preced, în speță, hotărârea Comisiunii arbitrale nefiind casată pentru exces de putere și nestabilindu-se că și-ar fi depășit competența, Trib. nu putea judeca afacerea decât ca instanță de recurs, așa că apelul declarat, contra sentinței date de el este inadmisibil și ca atare urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, Curtea admite incidentul, etc.

(ss) N. Bădescu-Roșiori; Mavrus; Al. Luca și Romano

O p i n i u n e

Subsemnatul, asupra chestiunii rămasă în divergență și anume aceea de a se ști dacă pe baza art. 24 din Decret-Lege din 2 Aprilie 1920 există sau nu dreptul de apel în contra hotărârei Trib.;

Considerând că litera legii este clară și zice că dacă Trib. a casat hotărârea Comisiunii arbitrale, va judeca în primă sau ultimă instanță după competența sa;

Că dacă legiuitorul ar fi vrut să închidă ori ce cale de atac în contra hotărârei Trib. ar fi zis: în prima și ultima instanță și nu s'ar fi referit la competența Trib. care are plenitudinea jurisdicțiunii, însă care face parte în genere din una din cele două grade de jurisdicțiune;

Că în zadar se obiectează că este inadmisibilă repetirea recursului în aceeași afacere, aceasta fiind în contra spiritului organizațiunii noastre judecătorești și în contra textului Constituțiunii, fiindcă s'ar răspunde că Comisiunile de judecată și pluralitatea instanțelor de casare sunt de asemenea oprite prin art. 104 din Constituțiune.

Că mai departe, nu se poate face o asimilație între art. 107 din legea judecătorilor de Ocol și art. 24 din Decret-Lege, fiindcă după art. 27 din legea judecătorilor, Trib. nu va fi chemat a judeca în ultimă instanță decât litigiile de o valoare de 300 lei, pe când după Decret-Lege, Trib. este îndrituit a se pronunța asupra litigiilor în valoare de milioane.

Că tot astfel, dacă luăm ca criteriu, nu valoarea afacerii, ci natura ei și vrem să stabilim o asimilare cu procesele posesorii, am stabili o comparațiune greșită, fiindcă art. 25 din Decretul-Lege, referă instanțelor ordinare, rezolvirea litigiilor după natura afacerii, adică atunci când este vorba de fondul dreptului, de reziliere a contractului.

Că fără temei s'ar obiecta că admitându-se dreptul de apel, când Trib. casează s'ar da o soluțiune schioapă pentru cazul când Trib. nu casează, pentru că s'a văzut că legiuitorul s'a preocupat în fixarea competenței, nu numai de valoare, dar și de natura afacerii, și fiindcă dreptul de a ataca hotărârea este legat de două ori de principiile de ordine publică și prin formă, fiind vorba de reguli de procedură și prin fondul dreptului, fiind ordinea publică sancționată de art. 1 din Decret-Lege, partea lezată prin necasare fiind arătată de art. 33 al 2 al Legii C. de Casație;

Ca instanțele ordinare fiind chemate a aplica regulile de ordine publică, iar instanțele de excepțiune având a judeca numai excepțiunile la regulă, cazurile limitate, dar printr'aceasta tocmai cele mai grave, întru cât se recunoaște de legiuitori că sunt abateri la dispozițiuni de ordine publică, nu s'ar concepe cum instanțele excepționale ar putea încălca normele prevăzută de regulă în afară de competența lor, care după cum s'a văzut mai sus, nu este îngădită numai de valoarea litigiului.

Că prin urmare, fără succes s'ar invoca prescripțiunea, de urgență sau ori care alte intențiuni ale legii, fiindcă spiritul Decret-Lege este anevoios de a se preciza și

la imposibil nimeni nu este ținut și este mai sigur de a ne menține pe terenul dreptului până acum cunoscut și de a interpreta litera legii în acord cu principiile procedurii civile, legii judecătorilor de ocoale și legii de organizare judecătorească.

Că prin consecință suntem de părere ca pe baza art. 24 din Decret-Lege din 2 Aprilie 1920 există dreptul de apel, iar incidentul de inadmisibilitate ridicat de intimat urmează a fi respins.

Gh. Pherikide

NOTA. — Publicăm împreună hotărârea Curții de Casație s. I. cât și aceea a Curții de Apel București s. IV, într'o altă speță, pentru că ambele soluționează aceeași chestiune juridică: Aplicația art. 24 din decretul lege din 2 Aprilie 1920.

Această chestiune este aceea de a determina dacă hotărârea tribunalului care a casat pe aceea a comisiunii arbitrale și evocând fondul a statuat asupra lui, mai poate fi susceptibilă de apel și recurs?

Pentru a face un studiu complet asupra chestiunii, trebuie neaparat să-l punem în comparație cu interpretarea articolelor 106 și 107 din legea judecătorilor de ocoale care stabilește același principiu juridic.

Articolul 24 din decretul lege al chiriilor spune:

«Hotărârile pronunțate contradictoriu precum și cele pronunțate asupra unei opozițiuni, sunt definitive și executorii, și pot fi atacate decât cu recurs la tribunalul județului pentru incompetență, exces de putere, violare de lege sau vădită eroare de fapt, în termen de 5 zile dela pronunțare.

Tribunalul este ținut să se pronunțe în 30 zile și dacă găsește întemeiate motivele de recurs, evocă întreaga afacere pe care o judecă în primă sau ultimă instanță, după competența sa».

Pe de altă parte art. 106 din legea judecătorilor de ocoale spune în aliniatul I:

«Cărțile de judecată fie civile sau comerciale, fie penal pronunțate de judecătorii de ocoale în ultima instanță, vor putea fi atacate cu recurs înaintea tribunalului respectiv pentru exces de putere, incompetență, violare de lege, omisiune esențială și denaturare de acte».

Iar art. 117 se exprimă în modul următor:

«Dacă tribunalul găsește întemeiate motivele pentru care s'a atacat cartea de judecată, evocă întreaga afacere, pe care o judecă în primă sau ultimă instanță, după regulile sale».

În ambele cazuri este vorba de o jurisdicțiune cu competență de a judeca în ultima instanță cu singurul control al Tribunalului ca instanță de casație. Aceste hotărâri ale Tribunalului pot fi ele oare susceptibile de apel și recurs?

Principiul este același atât în legea judecătorilor de ocoale cât și în art. 24 al decretului lege din 2 Aprilie 1920. Pentru a examina și motiva soluțiunea ce trebuie dată, ne vom adresa atât la lucrările preparatorii ale legii judecătorilor de ocoale cât și la jurisprudența noastră în aplicarea art. 106 și 107, și astfel vom determina sfera de aplicare și interpretarea art. 24 din decretul lege din 2 Aprilie 1920.

I. Tribunalul care va statua asupra afacerii judecate de judecătorii sătești sau de judecătorii de ocoale și va evoca fondul, va judeca *firește* în ultima instanță, a spus senatorul Vioreanu în discuția la Senat asupra art. 82 din legea judecătorilor de ocoale din 1879, după care s'a copiat în urmă art. 106 și 107.

Dar senatorul Vioreanu adaogă întrebând pe Eug. Stătescu, ministrul de justiție: ce vor însemna cuvintele că Tribunalul va judeca *in primă sau ultimă* instanță după regulele competenței?

La aceasta ministrul precizează complet chestiunea și răspunde că: Recursul la Tribunal se face pentru caz de *necompetință*, adică când se pretinde că rău s'a declarat judecătorul de ocol competent; atunci Tribunalul constatând că în adevăr judecătorul a excedat competența sa, evoacă chestiunea și el judecă fondul, însă în cazul acesta nu judecă decât în primă instanță cu drept de apel (Mon. Oficial No. 40/1879).

Cu alte cuvinte, Tribunalul ca instanță de casație nu va avea de examinat decât dacă hotărârea judecătorului a fost dată în limitele competenței sale. Dacă răspunde afirmativ, respinge recursul și afacerea s'a terminat definitiv.

Dacă însă răspunsul e negativ, admite recursul și evocând fondul, afacerea se judecă pentru prima oară la Tribunal și aceasta după regulele dreptului comun, căci nu mai suntem în cazurile unde legea dă judecătorilor de ocoale, competența în ultimă instanță.

Revenind în dreptul comun, hotărârea Tribunalului va fi dată după competența sa cu sau fără drept de apel, cu drept însă întotdeauna de recurs la Inalta Curte de Casație.

Aceasta este singura interpretare posibilă ce se poate da art. 106 și 107.

De altfel jurisprudența noastră a stabilit principiul și azi chestiunea nu se mai discută¹⁾.

II. Să revenim acum la art. 24 din decretul-lege din 2 Aprilie 1920.

Ca și în art. 106 și 107 din legea judecătorilor de ocoale, aci legiuitorul a dat comisiunilor arbitrale competență *in ultimă instanță* în anumite cazuri bine determinate de art. 19 din același decret.

Singurul control păstrat, a fost ca și în legea judecătorilor de ocoale, dreptul de recurs la Tribunal pentru incompetență, exces de putere, violare de lege sau vădită eroare de fapt.

Cu alte cuvinte, dreptul de recurs la Tribunal, atunci când recursul poate fi admisibil pentru însăși Inalta Curte de Casație (Art. 32 al. 7 din legea Curții de Casație).

În consecință ca și în cazul când Tribunalul statuează ca în instanță de Casație, contra hotărârilor judecătorilor de ocoale, în cazul art. 24 dacă Tribunalul examinând hotărârea comisiunii arbitrale, găsește că a statuat în limitele competenței atribuite de lege, fără exces de putere, fără violare de lege sau vădită eroare de fapt, respinge recursul și afacerea se termină. Dacă însă Tribunalul în aprecierea hotărârii comisiunii arbitrale, găsește că a fost dată în afară de competența ei, cu exces de putere, cu violare de lege sau cu vădită eroare de fapt, admite recursul și conform art. 24 din decretul din 2 Aprilie evoacă fondul și judecă afacerea după dreptul comun pentru prima oară.

Prin urmare, Tribunalul nu judecă din nou afacerea, ci o judecă precum am spus pentru prima oară, hotărârea comisiunii arbitrale fiind dată fără competență.

Tribunalul statuând pentru prima oară, hotărârea sa este sau nu susceptibilă de apel, după regulele competenței sale stabilită de dreptul comun.

Iată adevărata și singura interpretare ce se poate da cuvintelor din al. 2 al art. 24 din decretul chiriilor.

„Tribunalul, dacă găsește întemeiate motivele de recurs, evoacă întreaga afacere, pe care o judecă *in prima sau ultima instanță*, după competență“.

III. De altfel aceasta a fost și intenția legiuitorului când a făcut decretul din Aprilie 1920.

Spiritul preponderant a fost să accelereze soluționarea diferendelor între chiriași și proprietari și de aceea s'a luat implicit din competența Tribunalului, procesele rezultând din cazurile prevăzute de art. 19 din decret și s'au dat în competența unei comisiuni anume instituită pentru aceasta.

De aceeaș părere este Inalta Curte de Casație în considerentul său, când spune că pentru rezolvarea diferendelor între proprietari și chiriași, legea a înființat o jurisdicțiune excepțională, care să judece *definitiv, urgent și sumar* în cazurile pe care le-a specificat anume.

Acest considerent clar și precis, caracterizează foarte bine spiritul legii.

Scopul legiuitorului fiind celeritatea în soluționarea diferendelor între chiriași și proprietari, comisiunea instituită a primit competență absolută, în ultimă instanță, adică întocmai ca și judecătorii de Ocoale în anumite cazuri prevăzute de legea respectivă.

Această atotputernicie dată comisiunilor, ca și aceea dată judecătorilor de ocoale a trebuit să fie supusă unui control, cel puțin în ceea ce privește competența, excesul de putere, violarea de lege și vădită eroare de fapt, adică unui control al unei instanțe de Casație.

1) Inalta Curte de Casație în secțiuni unite din 12 Noembrie 1910 (*Curierul Judiciar*, 1912, p. 670. Tot în același sens D-l Corneliu Botez în nota din *Curierul Judiciar*, 1913, p. 841 și urm.

Cu alte cuvinte, atât pentru cazurile prevăzute de art. 106 și 107 din legea judecătorilor de ocoale cât și cele prevăzute de art. 24 din decretul lege din 2 Aprilie 1920, legiuitorul a suprimat cele două grade de jurisdicțiune, și acesta numai pentru a obține celeritatea în hotărâri după cum o spunem mai sus.

Din demonstrația noastră, rezultă deci că nu se poate interpreta textul articolului 24, după cum s'a susținut²⁾; că în ori ce caz, hotărârea Tribunalului, dacă admite sau respinge recursul, este susceptibilă de apel și în urmă de recurs înaintea Inaltei Curți de Casație.

Această interpretare ar fi contrară intenției vădite a legiuitorului și în contradicție cu interpretarea ce se poate da art. 106 și 107 din legea judecătorilor de ocoale, care după cum am văzut, stabilesc exact același principii.

În concluziune deci, atât Inalta Curte de Casație cât și Curtea de Apel din București, secția IV, pe care le publicăm mai sus, au dat în hotărârile lor singura soluțiune juridicește posibilă, care va stabili pentru viitor jurisprudența în cazurile similare.

EUG. EMMANUEL

Doctor în Drept din Paris — Avocaț.

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIA DE NOTARIAT

Audiența dela 28 Octombrie 1920

Președinția d-lui ION DOBRESU, Judecător

Societatea anonimă Fabrica de făină „Dacia” cu D. Spirescu
Sentința civilă No. 280

Contestație contra ordonanței și a procesului-verbal de poprire.—Art. 455 pr. civ.—Condițiunile pentru ca o poprire să poată fi încuviințată fără ca cauțiunea să fie obligatorie.—Art. 9 și 39 din legea burselor și 100 din regulamentul acelei legi.—Operațiuni de bursă.—Art. 48 din legea burselor.—Art. 20 din legea aut actelor.—Art. 1173 c. civ. și 375 pr. civ.—Art. 455 al. 1 pr. civ.—Condițiunile pentru ca pe baza unui titlu executoriu să se poată procedea la o înființare de poprire.

1. Potrivit art. 455 pr. civ. pentru ca un act sub semnătură privată să poată servi la încuviințarea unei popriri, fără să fie neapărat obligatorie darea unei cauțiuni, trebuie ca creanța ce se reclamă prin acțiune, pentru a cărei conservare s'a cerut înființarea popriri, să fie constatată prin acel act.

2. Potrivit art. 9 și 39 din legea burselor și 100 din regulamentul acestei legi, numai afacerile încheiate de mijlocitorii oficiali ai bursei sunt considerate ca operațiuni de bursă chiar când sunt încheiate în afară de localul bursei afacerile încheiate de membrii corporațiunii bursei nefiind socotite ca operațiuni de bursă decât atunci când sunt încheiate în localul bursei.

3. Potrivit art. 48 din legea burselor afacerile încheiate prin intermediul mijlocitorilor oficiali ai bursei fac deplină credință în justiție, nici o probă afară de înscrierea în faș neputând fi invocată contra lor.

4. Actele care fac credință până la înscrierea în fals nu pot fi privite ca niște acte autentice în sensul legii autentificării actelor, caracteristica actelor autentificate

conform dispozițiilor legii autentificării actelor din 1886, — în afară de aceea prevăzută de art. 1173 c. civ. de a face credință până la înscrierea în fals în ce privește acele mențiuni care copriind constatările făcute de funcționarul public care a instrumentat, — fiind, după cum se spune categoric în art. 20 din legea autentificării actelor, că ele sunt executorii din momentul exigibilității lor, putând, potrivit art. 375 pr. civ., să fie investite cu formula executorie, caracteristică ce nu o au celelalte acte care fac credință până la înscrierea în fals, pe baza cărora dacă vrei să ajungi la executare, cum ele nu sunt decât niște mijloace de probațiune, trebuie să formulezi mai întâi o acțiune în justiție și să obții o hotărâre definitivă, pe care, în urmă, investind-o cu formula executorie să poți procedea la executare.

5. Pentru ca pe baza unui titlu executoriu să se poată procedea la o înființare de poprire, trebuie ca creanța a cărei realizare se urmărește prin poprirea înființată să fie coprinsă, adică să fie determinată prin acel titlu, în cazul acesta poprirea fiind o măsură de executare.

S'au ascultat d-nii avocați C. L. Ferderber și B. Cernea din partea contestatoarei în susținerea contestațiunii și d-l avocat I. Petrovici din partea intimatului în combateri;

Tribunalul,

Asupra contestațiunii făcută prin petițiunea înreg. la No 28528 din 25 Septembrie 1920, de către Const. L. Ferderber, avocat, domiciliat în București, str. Scaune No. 57, în calitate de mandatar al Societății anonime Fabrica de făină „Dacia” cu sediul în Iași, în baza procurii legalizată de Comisariatul circumscripției I Iași la No. 4320/920, în contra popriri înființată prin procesul verbal de poprire din 14 Septembrie 1920 al Corpului portăreilor acestui tribunal în baza ordonanței de poprire cu No. 7201/920 a d-lui Președinte al acestui tribunal, prin care, în urma cererii creditorului D. Spirescu s'a declarat poprită în propriile sale mâini suma de 121000 lei ce numitul creditor popritor datora societății Fabrica de făină „Dacia”;

Având în vedere actele și lucrările din dosar, cum și concluziunile orale ale părților;

Având în vedere că societatea contestatoare cere anularea procesului verbal de poprire susținând că poprirea cerută de D. Spirescu nu putea să fie încuviințată fără ca acesta să fie obligat la darea unei cauțiuni, întrucât creanța ce el o pretinde în contra societății contestatoare prin acțiunea ce a intentat-o și pe baza căreia s'a încuviințat poprirea, nu este constatată prin nici un act scris, contractul din 21 Noembrie 1919, pe baza căruia s'a încuviințat poprirea, neconstatând această creanță;

Având în vedere că, la rândul său, intimatul D. Spirescu susține că, întrucât poprirea cerută a fost încuviințată pe baza contractului de vânzare din 21 Noembrie 1919 intervenind între dânsul și contestatoare, și cum acest contract a fost cotate la bursă și constituie astfel o afacere încheiată prin bursă care, potrivit art. 48 din legea asupra burselor de comerț făcând credință până la înscrierea în fals, are puterea unui act autentic, ceea ce echivalează cu un titlu executoriu, — întrucât după cum, potrivit art. 61 din legea burselor, hotărârile camerei arbitrale se execută prin agenții ordinari de urmărire pe baza unei simple interveniri a președintelui comitetului bursei, fără să fie nevoie de un alt titlu executoriu, tot așa și aceste acte autentice se execută pe baza unei simple adrese a președintelui bursei, fără să fie nevoie de vreun titlu executoriu, — potrivit art. 455 primul alienat pr. civ. nu putea să fie supus la darea unei cauțiuni;

2) Dl. Consilier Gh. Pherichide în opiune separată.

Septembrie 1920 al Corpului portăreilor acestui tribunal, cum și ordonanța de poprire cu No. 7201/920, în baza căreia a fost înființată poprirea;

Având în vedere și cererea contestatorului de a i se acorda cheltuieli de judecată, apreciind se fixează la 400 lei;

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător doșdintă Ștefan P. Mihăileanu, Tribunalul, admite contestațiunea, anulează procesul verbal de poprire, cum și ordonanța de poprire în baza căreia a fost înființată poprirea etc.

(ss) Ion Dobrescu; Ștefan P. Mihăileanu.

Conferințele dela Baroul de Ilfov

Sâmbătă 12 cor. la ora 5 d-l Decan Dem. I. Dobrescu a inaugurat reînceperea conferințelor ce urmează a se ține regulat, Sâmbăta, în sala Trib. Comercial s. II, din inițiativa Consiliului de disciplină al Baroului pe Ilfov.

D-l Dobrescu, în fața unui auditor numeros compus din avocați și magistrați dela Tribunale, Curți și Curtea de Casație, și-a dezvoltat interesanta sa conferință «Noua morală în Drept».

La început a făcut un scurt istoric al tuturilor concepțiilor de morală din cele mai vechi timpuri și până astăzi, demonstrând că morala a evoluat prin 3 faze succesive: realistă, idealistă și materialistă.

Noțiunea morală în drept a suferit succes și radicale transformări. În prima perioadă am avut morala violenței, a urmat morala concurenței iar astăzi, cu noua mentalitate, noua concepție asupra dreptului și a dreptății, avem morala de sacrificiu, zisă morala fraternitară.

Justiția cum o visăm noi astăzi, trebuie să fie socializată și pusă în slujba celui mai slab. Acest mod de a concepe morala și dreptatea o vedem mai cu seamă în lupta ce se dă astăzi, după groaznicul război, între capital și muncă la efectuarea contractului colectiv de muncă, unde concepția de ajutorare a celui mai slab se arată mai puternică, mai stăpână.

Societatea cu actuala ei organizare numai poate dăinui. Astăzi se impune tot mai mult ideea de sacrificiu a individului cu aptitudini mai puternice în favoarea celui cu aptitudini mai puțin. Astăzi va trebui să se creeze, după cum s'a început, în întreprinderile cu capitaluri pe acțiuni, și acțiuni convenite muncii, grupului de lucrători cari colaborează alături cu capitalul la producția țării, care va trebui să fie cât mai mult mărită.

Sâmbătă 19 cor. d-l avocat Istrate N. Micăescu a dezvoltat, tot în aceeași sală, interesanta sa conferință anunțată: Paralela între codul civil francez și codul civil german în vederea unificării legislației noastre.

Sâmbăta viitoare 26 cor. distinsul magistrat al Curții de apel București, d-l I. Ionescu-Dolj va dezvolta interesanta sa conferință anunțată: Clasicism, positivism sau eclecticism; cari din aceste doctrine trebuie adaptată în viitorul nostru cod penal.

Ar fi dorit ca d-nii conferențieri să-și aibă scrise conferințele, pentru ca Baroul să le poată publica în întregime în reviste sau broșuri.

Ar fi păcat ca asemenea însemnate studii cari pot să călăuzească pe viitorii fărâșori ai legilor României-Mari și să le fie de mare folos, să nu se găsească la îndemâna fiecăruia ci despre ele să fie publicate numai mici crâmpee de dări de seamă ce se pot da prin reviste și ziare de către unii din asistenți.

BIBLIOGRAFIE

Observațiuni critice relative la judecarea daunelor interese în caz de absoluțiune și achitare de d. Bogdan Ionescu, D-r în drept din Paris, Avocat. 1920. Prețul 15 lei. În această interesantă monografie se discută controversata chestiune — care își are sediul în art. 11 pr. penală — a judecării despăgubirilor civile, care rezultă din fapte criminale, în cazul special de absoluțiune sau de achitare a inculpatului.

În partea I-a a lucrării autorul expune caracterul și natura daunelor interese în penal, făcând un studiu comparativ asupra legislațiunii franceze și române, arătând și limitele lor de aplicare.

În partea II-a se ocupă de chestiunea instanței care acordă daune interese în caz de achitare sau absoluțiune, la judecățile de prima instanță: a) Tribunalul de simplă poliție. b) Tribunalele corecționale. c) Curtea cu jurați. Cu această ocazie autorul pune în evidență anumite anomalii cu privire la: sistemul desesizării instanței, în cazul când instanța penală absolvă sau achită pe prevenit; judecarea în apel a sentinței de achitare sau absoluțiune, judecarea în opozițiune a sentinței de achitare sau absoluțiune — făcută de partea civilă; recursul sentințelor de achitare și absoluțiune, atât în dreptul francez, cât și în dreptul român — arătând atât starea legislației cât și a jurisprudenței.

Autorul conchide în mod logic la principiul unității de jurisdicțiune în privința judecării daunelor interese în caz de achitare sau absoluțiune a prevenitului, înclinând cu drept cuvânt spre sistemul prorogăiei de competență a instanțelor penale, pe care art. 11 pr. pen. română îl afirmă categoric spre deosebire de sistemul desesizării la primele instanțe și resesizării în caz de apel și recurs, pe care îl produce art. corespunzător din legislația franceză, și d. Bogdan Ionescu constată că jurisprudența română consacră un sistem străin de spiritul legislației noastre. Faptul nu ne surprinde, căci la noi instanțele corecționale tratează cu ușurință mai multe chestiuni penale, care în alte țări au fost supuse unei largi discuțiuni doctrinare.

Anomaliile sunt multe în legislația noastră penală și jurisprudența nu le-a semnalat, iar doctrina pe ici pe colo.

Tinerii penalisti au deci un câmp vast de activitate.

E. C. D.

Rugăm pe d-nii magistrați și avocați a ne trimite scrise pe câte o pagină, descifrabil, hotărârile instanțelor judecătorești cari rezolvă chestiuni de drept discutabile, pentru a le putea publica în Curierul Judiciar. Cele mai importante vor fi publicate însoțite de note.

— A apărut în editura institutului de editură Cartea Românească **Desbinarea în biserica românilor din Ardeal și Ungaria (1697-1701)** de Alexandru Pop, Prețul lei 6. De vânzare la principalele librării din țară.

În editura Librăriei Socec a apărut «**CAMBIA**» după legile în vigoare în vechiul regat, Bucovina și Transilvania de d-l I. N. Fințescu, Doctor în drept Procuror Trib. Ilfov. Vol. I, format mare, 536 pag. cuprinzând:

Condițiunile esențiale. Girul. Acceptarea. Avalul. Duplicatale și Copiile. Scadența. Legea Cambială Austriacă. Legea Cambială Ungară. Convențiunea și Regulamentul dela Haga din 1912. Prețul 65 lei.

Zilele acestea a eșit de sub tipar Codul de procedură civilă austriacă cu Norma de jurisdicție, tradus de d-l C. A. Spulber, Consilier la Curtea de Apel și profesor la facultatea de drept din Cernăuți, și tipărit prin îngrijirea Ministerului Justiției.

Această lucrare, broșată, conținând 282 pagini, se găsește de vânzare la Curierul Judiciar pe prețul de 40 lei și se expediază contra preț plus 2 lei pentru port postal.

REZUMATELE JURISPRUDENTEI

CURȚILOR DE APEL ȘI ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE

CURTEA DE APEL BUCUREȘTI

SECȚIA I

Apelant: Ion S. Marinescu, prin d. av. M. Mora.

Intimați: Spiridon Emanuel și alții, prin d. av. I. Azimade.

Contract de locație. — Original pierdut. — Clauză expresă de a subînchiria. — Cauza de forță majoră. — Dovadă. — Proba cu martori. — Inadmisibilitate.

Proba cu martori este inadmisibilă pentru dovedirea unui contract de sublocație, chiar în cazul imposibilității de a produce acel contract, cum e în speță, când cu ocaziunea ocupației registrele Administrației Financiare au fost distruse, încât partea (apelantul) nu poate aduce o copie dela zisa administrație, iar în timpul mobilizării originalul contractului de subînchiriere a fost distrus.

Chiar dacă ar fi admisibilă proba cu martori în această ipoteză, nu se poate deduce o renunțare la clauza prohibitivă de subînchiriere din sus menționatul contract, căci renunțările fiind de drept strict, o astfel de renunțare nu implică și o renunțare pentru închirierile ulterioare. (*Curtea de apel București s. I, decizia civilă 186 din 29 Sept. 1920, prin care s'a respins apelul contra sent. No. 198/920 a Trib. Argeș s. I.*)

SECȚIA II

Apelant: Lea Roth, prin d. av. Papadat.

Intimată: Rebeca S. Roth, prin d. av. Al Cerban.

Mobilizat. — Deces. — Probă. — Legea asupra mobilizațiilor promulgată cu Inaltul decret Regal 3324 din 21 Dec. 1918. — Art. 27.

Procesul-verbal (3366 din 6 Aprilie 1920) pe baza căruia s'a obținut o hotărâre (No. 283/910 Trib. Ilfov s. IV) și din care rezulta că soțul apelantei a decedat în luptele dela 30 Iulie 1917, fiind un act izolat în vederea primirii ajutorului material pe care soția, copii și părinții mobilizatului au dreptul de a pretinde dela autoritățile militare, conform art. 27 din legea promulgată cu Inaltul decret regal No. 3244 din 21 Dec. 1916, nu poate constitui o probă completă de deces. Ca să constituie o probă, ea trebuie obținută cu paza formelor prevăzute de codul civil pentru constatarea unor asemenea decese prin justiție.

În speță, nefiind dovedită moartea soțului apelantei, soția sa rămâne de fapt administratoarea comerțului exercitat de soțul ei până la întoarcerea acestuia. (*Curtea de apel București s. II, decizia civilă No. 267 din 13 Noembrie 1920, prin care s'a respins apelul contra sent. 539/919 a Trib. Ilfov s. I c. civ.*)

SECȚIA III

Apelantă: Direcția Generală a Poștelor, prin d. av. D. Teodosiu.

Intimat: Leonida Depontes, prin d. av. Berlescu.

Legea proprietarilor. — Contestațiune la executare. — Dacă există dreptul de apel contra hotărârilor date în baza legii proprietarilor? Soluție afirmativă. — Art. 402 pr. civ. — Art. 12 și 13 legea proprietarilor.

Art. 13 din legea proprietarilor stabilește că contes-

tațiunile date în această materie se vor judeca după regulile de procedură fixate pentru contestațiunile la executarea silită a hotărârilor, adică conform dreptului comun din art. 402 pr. civ. unde atari contestațiuni sunt cu dreptul de apel.

Prohibițiunea de a face apel din al. final al. art. 13 din legea proprietarilor se referă numai la instanța în care s'a judecat fondul conf. art. 12 din aceeași lege, iar nu la instanța deschisă în urma contestațiunei, pe care legiuitorul a lăsat-o sub aplicațiunea dreptului comun.

Ne existând, dispoziție expresă, care să excludă dreptul de apel contra sentințelor care statuează asupra unor contestațiuni — cum e în speță contestațiunea făcută de Direcția Generală a Poștelor contra executării sentinței civile a Trib. Ilfov dată în baza legii asupra proprietarilor, — este evident că asemenea sentințe sunt apelabile. — (*Curtea de Apel București, s. III, Jurnalul 232 din 5 Feb. 1920, prin care s'a respins incidentul de inadmisibilitatea apelului ridicat de intimat.*)

SECȚIA IV

Apelanți: W. de Wassel și Colonel I. Vischenastry, sublocatari, prin d. avocat D. Dobrescu.

Intimată: Aretia Cerkez, prin d. avocat Cocias.

Contract de locație. — Locatar principal. — Subînchiriere. — Condițiuni. — Nulități și penalități. — Art. 30 din decretul-lege 1420/920.

Legiuitorul prin art. 30 din decretul-lege 1420/920, pentru a înfrâna specula cu subînchirierile imobilelor — devenită o profesie lucrativă fără risc — a impus pe de o parte folosința personală a imobilului închiriat de către chirias, interzicându-i formal sub închirierile sub orice formă și chiar în cazul când i s'ar permite printr-o clauză expresă din contract, iar pe de altă parte sancțiunea nulității de drept a contractelor făcute cu încălcarea legii — nu numai în viitor, ci și pentru contractele în vigoare la data aparițiunei decretului-lege.

Prin urmare în speță — chiar dacă intimata a subînchiriat imobilul ce-l deținea cu chirie apelanților cu tot mobilierul — din cauză că a plecat la Paris — împrejurarerea că închirierea mobilelor este strâns legată de subînchirierea imobilului nu schimbă întru nimic caracterul de subînchiriere, și deci cade sub prescripțiunile art. 30 al. final din decretul-lege din 2 Aprilie 1920. (*Curtea de Apel București, decizia civilă No. 180 din 12 August 1920 prin care s'a admis apelul făcut contra sent. 471/920 Trib. Ilfov, secția II c. civ.*)

S'a pus sub presă ediția II-a **Asupra contractului de locațiune** de d-l N. Jac Constantinescu, Consilier la Curtea de Apel Galați.

Lucrarea a fost revăzută, adăugită și completată cu doctrina și jurisprudența până la zi, dublând volumul. Această operă se tipărește în atelierile Soc. anon. *Curierul Judiciar*, București, Rahovei 5, unde se pot face comandele. **Prețul 25 lei.**

A apărut în editura Societății anonime *Curierul Judiciar* București, Rahovei, 5.

Studiu Comparativ de Procedură Civilă de d-l Dr. Erast Mandicevschi, Consilier la Inalta Curte de Casație. **Prețul 25 lei**